

KORTLÆGNING AF IT- KOMPETENCEUDVIKLING

STYREGRUPPEN FOR
IT I FOLKESKOLEN

KONKLUSIONSHÆFTE

5. DECEMBER 2016

INDHOLDSFORTEGNELSE

Hovedkonklusioner	3
Anbefalinger	5
Indledning og formål	7
Hidtidige erfaringer og anbefalinger	8
Skolernes efterspørgsel efter it-kompetenceudvikling	9
Udbuddet af it-kompetenceudvikling	11
Match mellem udbud og efterspørgsel	12
Vurdering af it-didaktikken på lærer- og pædagoguddannelserne	16
Kort om undersøgelsens metode	17

KORTLÆGNINGENS HOVEDKONKLUSIONER

1

Forsknings- og udviklingsstudier peger på, at der er brug for et samlet kapacitetsløft på alle organisatoriske niveauer med fokus på generel teknologiforståelse og digital dannelse.

2

Næsten alle skoler har prioriteret tid og ressourcer til it-kompetenceudvikling inden for de seneste to år, men under hver femte skole har benyttet en professionshøjskole.

3

Når skoleledelsen vælger kompetenceudviklingsforløb til lærerne, lægges vægt på høj grad af praksisforankring og teambaseret kompetenceudvikling.

4

Der er et stort og varieret udbud af forskellige former for it-kompetenceudvikling. Størstedelen af udbuddet er rettet mod lærere og omhandler brugen af læringsplatforme og digitale læremidler.

5

Over halvdelen af landets skoler oplever et mismatch mellem udbuddet og skolens behov.

KORTLÆGNINGENS HOVEDKONKLUSIONER (FORTSAT)

6

Selvom udbyderne oplever en bevægelse henimod kompetenceudvikling af hele organisationen frem for individuel kompetenceudvikling, er det endnu ikke helt etableret på skolerne. Særligt skoleledelsen og pædagogerne er indtil videre en overset gruppe inden for it-kompetenceudvikling.

7

Skolernes prioriteringer i forhold til it-kompetenceudvikling er i høj grad styret af kortsigtede behov og krav. Der er dog et behov for en mere langsigtet strategi for et samlet kapacitetsløft. Her spiller skolernes ledelse en helt central rolle.

8

Læringsplatforme og digitale læremidler fylder mest i it-kompetenceudviklingen netop nu. I tråd med eksperternes anbefalinger og ønskerne fra udbuds- og efterspørgselssiden burde der dog lægges mere vægt på sammenspillet mellem it og didaktik.

9

Skolerne efterspørger stærkere it-didaktiske kompetencer blandt nyuddannede lærere og pædagoger.

KORTLÆGNINGENS SAMLEDE ANBEFALINGER

Hidtidige erfaringer

- Mindre fokus på teknisk-instrumentelle færdigheder og mere fokus på generel teknologi-forståelse og digital dannelse forstået som et digitalt handlingsrepertoire, som består i en forståelse af, hvad det digitale "gør" ved undervisningen samt at kunne vurdere, hvornår it er meningsfuldt og relevant.
- Behov for en strategi for it-kompetenceudvikling med fokus på kapacitetsopbygning på alle organisatoriske niveauer, herunder ikke mindst ledelsen på skole- og kommunalt niveau.
- Brug for praksisnær kompetenceudvikling i professionelle læringsfællesskaber med ekstern supervision og sparring. Skoleudvikling og kulturforandring tager tid, hvilket taler for længerevarende indsatser på 3-5 år.
- Videndeling skal faciliteres, organiseres og understøttes for at fungere. Det sker ikke af sig selv.

Skolernes efterspørgsel

- Det bør faciliteres, at skolernes efterspørgsel på it-kompetenceudvikling i videst mulig omfang får et langsigtet, strategisk sigte i forhold til valg af udbydere og i mindre grad baseres på praktiske hensyn og umiddelbare behov.
- Udbuddet af kompetenceudviklingsforløb bør matche de parametre, som skoleledelsen finder vigtigst både nu og fremadrettet.

Udbuddet af it-kompetenceudvikling

- Professionshøjskolernes udbud og kapacitet skal løftes, så den forventede udvikling i efterspørgslen kan imødekommes, og professionshøjskolerne kan spille en central rolle i forhold til det samlede udbud.
- Det bør understøttes, at udbuddet af it-kompetenceudvikling bredes ud, så der kommer øget fokus på digital dannelse, generel teknologiforståelse, nye digitale fremstillingsteknologier og kodning.

KORTLÆGNINGENS SAMLEDE ANBEFALINGER (FORTSAT)

Match mellem udbud og efterspørgsel

- Der er brug for, at udbyderne – herunder ikke mindst professionshøjskolerne – tager ekspertrollen og proaktivt er med til at definere skolernes behov, frem for at afvente en efterspørgsel, som skolerne selv kan have svært ved at definere. Ikke mindst når/hvis denne skal have et egentligt strategisk sigte.
- Der bør arbejdes hen imod mere formaliserede samarbejder eller partnerskaber mellem professionshøjskoler og kommuner/skoler for at sikre dels en bedre udnyttelse af professionshøjskolerne og dels at mere viden omkring skolernes praksis og behov forankres i professionshøjskolerne. En sådan videnskabelig akkumulering vil udgøre et strategisk aktiv i det videre arbejde.

Langsigtet fokus for it-kompetenceudvikling

- Der bør formuleres en eksplicit og langsigtet strategi for it-kompetenceudvikling, der er tilpasset kommunens digitale strategi.
- For at opnå et samlet kapacitetsløft inden for it-didaktik, der omfatter alle organisatoriske niveauer, bør skolernes ledelse og pædagoger opprioriteres som målgruppe for it-kompetenceudvikling. Samtidig bør skolerne arbejde målrettet på at få skolernes ressourcelæreres it-didaktiske kompetencer mere i spil.
- Der bør være et udbud vedrørende grundlæggende generelle tekniske færdigheder målrettet medarbejdere med behov for basale it-færdigheder.

Vurdering af lærer- og pædagoguddannelserne

- Udviklingen i it-didaktikniveauet på læreruddannelsen bør følges tæt de kommende år med henblik på at vurdere, hvorvidt målet om at styrke lærernes kompetencer i at bruge it som pædagogisk redskab nås.
- Det bør prioriteres at styrke nyuddannede pædagogers it-didaktiske kompetencer inden for det pædagogfaglige område.

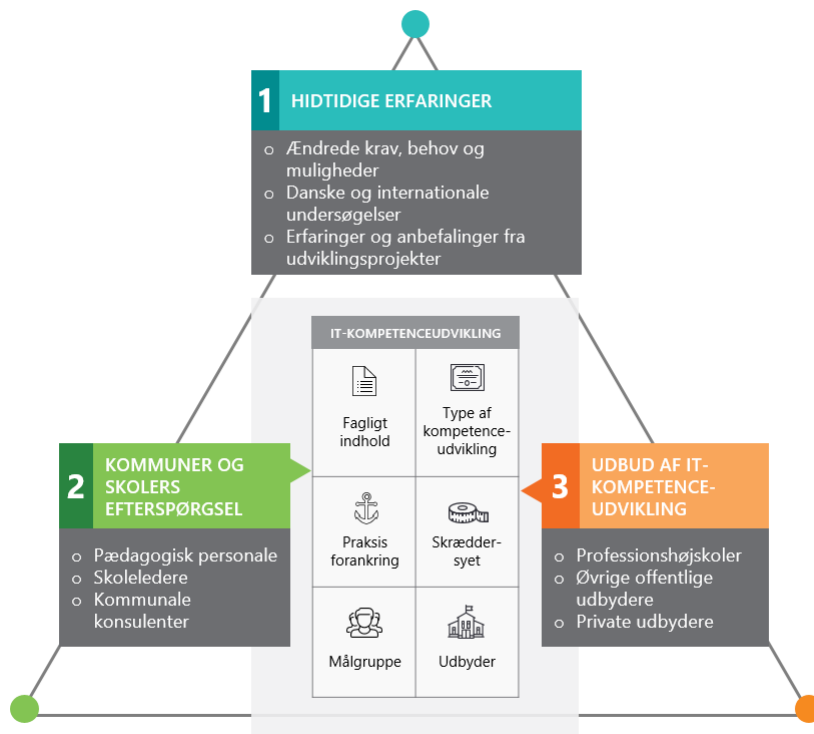
INDLEDNING OG FORMÅL

Denne kortlægning ser nærmere på udbud af og efterspørgsel efter kompetenceudviklingsaktiviteter om it-understøttelse af undervisning og læring for pædagogisk personale, skoleledere og kommunale konsulenter. I konklusionshæftet anvender vi den korte betegnelse "it-kompetenceudvikling" om disse kompetenceudviklingsaktiviteter. Formålet er at afdække, om udbuddet af kompetenceudvikling matcher kommunernes og skolernes efterspørgsel, og om det samtidig imødekommer de forsknings- og erfaringsbaserede anbefalinger på området.

Kortlægningen bygger på kvalitative dybde- og fokusgruppinterview med 117 repræsentanter fra kommuner, skoler, udbydere og eksperter; en landsdækkende skolesurvey med svar fra ledere på 568 folkeskoler samt en gennemgang af tilgængeligt kursusmateriale på udbydernes hjemmesider.

Konklusionshæftet opridser de væsentligste konklusioner i analysen. For en grundigere gennemgang henviser vi til rapporten "Kortlægning af it-kompetenceudvikling", som kan findes her: [Link til hovedrapporten indsættes](#)

På næste side opsummeres de væsentligste erfaringer og anbefalinger fra forsknings- og udviklingsstudier om it-kompetenceudvikling på folkeskoleområdet. Dernæst redegøres for først skolernes og kommunernes efterspørgsel og dernæst udbuddet af it-kompetenceudvikling. Fra side 8 analyseres matchet mellem efterspørgsel og udbud. På side 12 redegøres kort for kortlægningens resultater vedrørende it-kompetenceudvikling på lærer- og pædagoguddannelserne. Endelig beskrives kortlægningens datagrundlag og metode kort til sidst.

Kortlægningen bygger på kvantitative og kvalitative data fra både udbydere og efterspørgere samt de forsknings- og erfaringsbaserede anbefalinger og erfaringer inden for området. Figuren illustrerer sammenhængen mellem kortlægningens tre hovedelementer, samt de seks karakteristika inden for it-kompetenceudvikling, vi i analysen tager afsæt i.

HIDTIDIGE ERFARINGER OG ANBEFALINGER

Forsknings- og udviklingsstudier peger på, at der er brug for et samlet kapacitetsløft på alle organisatoriske niveauer med fokus på generel teknologiforståelse og digital dannelse.

STIGENDE BEHOV FOR IT-KOMPETENCER I FOLKESKOLEN

It har fået en langt større rolle i undervisningen i folkeskolen i de senere år. Dette hænger naturligvis sammen med den teknologiske udvikling, men er også resultatet af en række bevidste reformer inden for folkeskoleområdet.

Samtidig er it blevet integreret i alle fag, hvor lærerne skal anvende it som et middel til at understøtte læring.

Der er derfor stigende krav til medarbejdernes it-kompetencer. Eksempelvis viser TALIS 2013¹, at ”anvendelse af it som pædagogisk redskab i undervisningen” er det område, hvor flest lærere angiver behov for faglig kompetenceudvikling.

STIGENDE BEHOV FOR IT-KOMPETENCER I FOLKESKOLEN PGA.

- Den teknologiske udvikling
- Folkeskolereformen
- Den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi
- Brugerportalinitiativet
- Digitale læremidler
- Nye prøveformer
- Reform af læreruddannelsen

De væsentligste erfaringer og anbefalinger på baggrund af danske og internationale forsknings- og udviklingsstudier om it-kompetenceudvikling på folkeskoleområdet samt interview med fire af de førende danske forskere inden for viden om it i folkeskolen (Cathrine Hasse, Karin Levinsen, Marie Falckesgaard Slot og Marianne Georgsen) kan opsummeres i fire punkter:

ANBEFALINGER PÅ BAGGRUND AF TIDLIGERE STUDIER OG EKSPERTUDSAGN

- Der skal mindre fokus på teknisk-instrumentelle færdigheder og mere fokus på generel teknologi-forståelse og digital dannelse forstået som et digitalt handlingsrepertoire, som består i en forståelse af, hvad det digitale ”gør” ved undervisningen samt at kunne vurdere, hvornår it er meningsfuldt og relevant.
- Der er behov for en strategi for it-kompetenceudvikling med fokus på kapacitetsopbygning på alle organisatoriske niveauer, herunder ikke mindst ledelse på skole- og kommunalt niveau.
- Der er brug for praksisnær kompetenceudvikling i professionelle læringsfællesskaber med ekstern supervision og sparring. Skoleudvikling og kulturforandring tager tid, hvilket taler for længerevarende indsats på 3-5 år.
- Videndeling skal faciliteres, organiseres og understøttes for at fungere. Det sker ikke af sig selv.

¹ Danmarks Evalueringsinstitut (2013), ”TALIS 2013: OECD’s lærer- og lederundersøgelse”, Undervisningsministeriet og Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen.

SKOLERNES EFTERSPØRGSEL EFTER IT-KOMPETENCEUDVIKLING

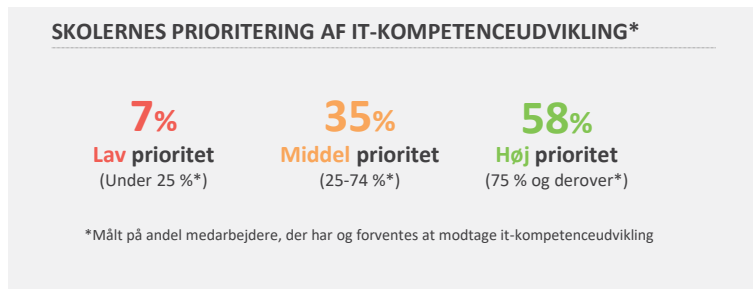
Næsten alle skoler har prioriteret tid og ressourcer til it-kompetenceudvikling inden for de seneste to år, men under hver femte skole har benyttet en professionshøjskole til it-kompetenceudvikling.

SKOLERNE PRIORITERER OG VIL FORTSAT PRIORITERE IT-KOMPETENCEUDVIKLING

It-kompetenceudvikling prioriteres højt af skolerne og deres vurdering er, at området også fortsat vil blive prioriteret højt i de kommende år.

Surveyen blandt 568 skoleledere viser, at i tre ud af fire danske folkeskoler har over halvdelen af det pædagogiske personale deltaget i it-kompetenceudvikling inden for de seneste to år. Omvendt svarer 7 % af skolerne, at under 25 % af medarbejderne har modtaget it-kompetenceudvikling inden for de seneste to år, og at de også fremover regner med, at under 25 % af medarbejderne vil modtage it-kompetenceudvikling.

Det er typisk de skoler, hvor en stor del af medarbejdergruppen allerede har modtaget it-kompetenceudvikling, der også regner med at kompetence-udvikle en stor del af personalegruppen fremadrettet.

Landsdækkende survey blandt ledere på 568 folkeskoler, sep.-okt. 2016.

EN MINDRE DEL AF KOMPETENCEUDVIKLINGEN SKER VIA PROFESSIONSHØJSKOLERNE

Knap halvdelen af skolerne har modtaget kompetenceudvikling af private udbydere, hvilket især hænger sammen med et stort fokus på læringsplatforme og digitale læremidler, hvor kompetenceudvikling ofte varetages af leverandører. Under hver femte skole har modtaget it-kompetenceudvikling af professionshøjskolerne inkl. CFU.

Den mindre systematiserede interne it-kompetenceudvikling fra kolleger på skolen fylder mest blandt skolerne i dag. Det kan – sammen med det store forbrug af it-kompetenceudvikling fra forvaltningens medarbejdere – afspejle skolernes ønske om praksisforankring og skræddersyede forløb samtidigt med, at det af praktiske årsager kan være det nemme valg. Det rummer imidlertid en risiko for, at skolerne ikke tilføres ny viden, og at den eksisterende praksis ikke udfordres.

ANBEFALING

- Det bør faciliteres, at skolernes efterspørgsel på it-kompetenceudvikling i videst mulig omfang har et langsigtet, strategisk sigte i forhold til valg af udbydere og i mindre grad baseres på praktiske hensyn og umiddelbare behov.

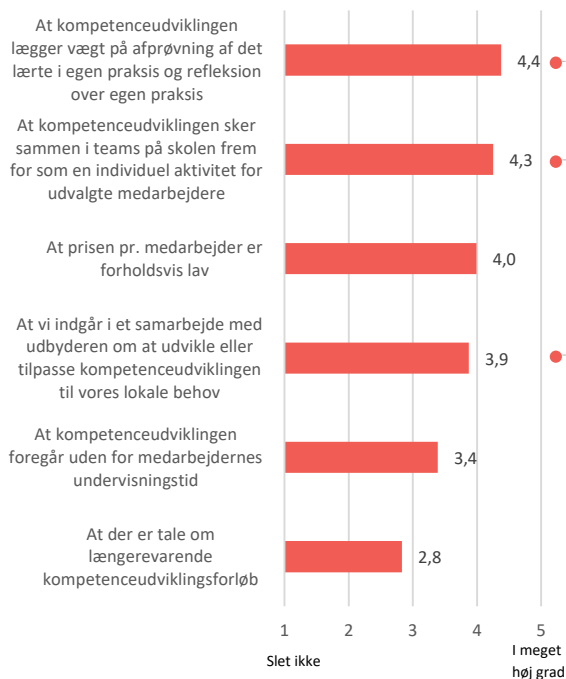
Andel skoler, der inden for de seneste to år har modtaget it-kompetenceudvikling fra...	
Skolens egne medarbejdere	84 %
Kommunens/forvaltningens egne medarbejdere	63 %
Private udbydere	47 %
Professionshøjskoler (inkl. CFU)	19 %
Andre	9 %

Landsdækkende survey blandt ledere på 568 folkeskoler, sep.-okt. 2016.

VÆSENTLIGE PARAMETRE FOR VALG AF IT-KOMPETENCEUDVIKLING

Når skoleledelsen vælger kompetenceudviklingsforløb, lægges vægt på høj grad af praksisforankring og teambaseret kompetenceudvikling.

Skoleledelsens vurdering af forskellige forholds betydning for skolens valg af it-kompetenceudvikling

PRAKSISFORANKRING

Der er bred enighed blandt eksperter, udbydere og skoler om, at praksisforankring er væsentlig ved it-kompetenceudviklingen, da det sikrer den største læring. En måde at sikre praksisforankring er aktionslæring, hvor praktikere udforsker praksis i fællesskab gennem systematiske aktioner, refleksioner og bearbejdning heraf. Idet kompetenceudviklingen typisk går fra personalets forberedelsestid, sætter de også i høj grad pris på sammenkoblingen af kompetenceudviklingen med deres konkrete praksis og forberedelse til et konkret undervisningsforløb.

TEAMBASERET KOMPETENCEUDVIKLING

Det har stor betydning for valget af kompetenceudvikling, at den sker sammen i teams, som fx fag- eller årgangsteams. Den teambaserede kompetenceudvikling kan være med til at sikre en høj grad af praksisforankring og koblingen fra it-didaktikken til medarbejderens faglige udgangspunkt. Derudover kan det være nemmere for medarbejderne at vedligeholde deres kompetencer, når de kan tage udgangspunkt i deres læringsfællesskab.

SKRÆDDERSYDEDE FORLØB

Efterspørgslen efter skræddersyede forløb er høj, og udbyderne er opmærksom på dette. De er også enige i, at skræddersyede forløb sikrer de bedste resultater. Det betyder dog ikke, at alle enkeltdele i et forløb skal skræddersyes, så længe forløbet passer til medarbejdernes udgangspunkt og kontekst samt kan implementeres og forankres i dens daglige praksis.

ANBEFALINGER

- Udbuddet af kompetenceudviklingsforløb bør matche de parametre, som skoleledelsen finder vigtigst både nu og fremadrettet.

UDBUDET AF IT-KOMPETENCEUDVIKLING

Der er et stort og varieret udbud af forskellige former for it-kompetenceudvikling. Størstedelen af udbuddet er rettet mod lærere og omhandler brugen af læringsplatforme og digitale læremidler.

STORT OG VARIERET UDBUD, DER STADIGT VOKSER

Der findes et både stort og varieret udbud af forskellige former for it-kompetenceudvikling, og ifølge udbyderne er udbuddet stadig voksende.

I praksis er der ingen klar skelnen mellem it-didaktisk kompetenceudvikling og fag-didaktisk kompetenceudvikling, da it – som tidligere nævnt – netop er en integreret del af alle fag. I en stor del af udbuddet er målet om at øge medarbejderens evne til at inddrage it i elevernes undervisning og læring derfor et underliggende mål, som skal understøtte elevens tilegnelse af fagenes mål.

HVEM UDBYDER KOMPETENCEUDVIKLING INDEN FOR IT-UNDERSTØTTELSE AF UNDERVISNING OG LÆRING I FOLKESKOLEN?

31 forskellige udbydere har relevante kursusbeskrivelser e.l. inden for kortlægningens afgrænsning liggende tilgængeligt på internettet. De fordeler sig således:

- Syv professionshøjskoler inkl. CFU
- Fire øvrige offentlige udbydere inkl. universiteter, KL, mv.
- Tyve private udbydere - primært forlag, it-leverandører og konsulent- eller kursusvirksomheder

HVAD KENDETEGNER UDBUDET?

Størstedelen af udbuddet af it-kompetenceudvikling omhandler brugen af læringsplatforme og digitale læremidler, der er udviklet til brug i undervisning. Inden for disse områder spiller de private udbydere (forlag og it-leverandører) en meget stor rolle. Der er ofte tale om korte introduktionskurser. Der findes også et betydeligt udbud af kurser mv., der handler om at anvende ikke-didaktiske værktøjer i undervisningen (fx Excel, Prezi, osv.).

Til gengæld fylder kompetenceudvikling med fokus på digital dannelse, generel teknologiforståelse samt nye digitale fremstillingsteknologier og kodning endnu ikke ret meget i det samlede udbud. Udbydere både ønsker og forventer, at it-kompetenceudvikling inden for disse områder vil fylde mere i de kommende år.

Udbydere har stort fokus på at udvikle både skræddersyede og praksisforankrede forløb og oplever en stigning i denne type af kompetenceudvikling. Nogle udbydere siger dog også, at der endnu er et stykke vej, før visionen om praksisforankring og kapacitetsløft af hele skoleorganisationen er indfriet. Den overvejende del af udbuddet er rettet mod lærere. Udbuddet henvender sig i mindre grad specifikt imod skoleledelsen. Endelig udgør it-kompetenceudvikling målrettet skolens pædagoger en meget lille del af udbuddet.

ANBEFALINGER

- Der bør arbejdes henimod at løfte professionshøjskolernes udbud og kapacitet på området, så den forventede udvikling i efterspørgslen kan imødekommes, og professionshøjskolerne kan spille en central rolle i forhold til det samlede udbud.
- Det bør understøttes, at udbuddet af it-kompetenceudvikling bredes ud, så der kommer øget fokus på digital dannelse, generel teknologiforståelse, nye digitale fremstillingsteknologier og kodning
- Udbuddet bør i højere grad målrettes skoleledelse og pædagoger.

MATCH MELLEM UDBUD OG EFTERSPØRGSEL

Over halvdelen af landets skoler oplever et mismatch mellem udbuddet og skolens behov.

IMØDEKOMMER UDBUDET SKOLERNES BEHOV?

Kun 42 % af skolerne oplever i høj eller meget høj grad at udbuddet imødekommer deres behov inden for it-kompetenceudvikling. Kortlægningen viser dog, at der er et både stort og varieret udbud af forskellige former for it-kompetenceudvikling. Dette tyder på, at skolerne i samarbejde med en ekstern leverandør i langt de fleste tilfælde ville kunne udvikle et skræddersyet forløb, der vil kunne dække behovene. Men skolerne mangler overblik over udbuddet, og ikke mindst er mulighederne for skræddersyede forløb ikke særligt synlige.

SKRÆDDERSYET OG PRAKSISFORANKRET KOMPETENCEUDVIKLING

Forholdsvis mange skoler oplever, at udbuddet ikke imødekommer skolens behov for skræddersyet og praksisforankret kompetenceudvikling. Det er der flere mulige forklaringer på. For det første kan der fra udbyderside mere være tale om en vision eller et fremtidigt ideal end den faktiske nuværende tilstand. For det andet kan der fra efterspørgselssiden være tale om et manglende kendskab til det faktiske udbud, da især udbuddet af skræddersyede forløb kan virke usynligt. Endeligt kan der for det tredje være tale om, at udbydere og efterspørgere lægger vægt på forskellige ting, når de taler om praksisforankret kompetenceudvikling. Hvor skolerne ofte lægger vægt på, at kompetenceudviklingen foregår på skolerne med udgangspunkt i medarbejdernes egen undervisning, lægger mange udbydere vægt på at opnå den rette vekselvirkning mellem teori og praksis samt at skabe en kulturforandring.

ANBEFALINGER

- Der er brug for, at udbydere – herunder ikke mindst professionshøjskolerne – tager ekspertrollen og proaktivt er med til at definere skolernes behov, frem for at afvente en efterspørgsel, som skolerne selv kan have svært ved at definere. Ikke mindst når denne skal have et egentligt strategisk sigte.
- Der bør arbejdes hen imod mere formaliserede samarbejder eller partnerskaber mellem professionshøjskoler og kommuner/skoler for at sikre dels en bedre udnyttelse af professionshøjskolerne og dels at mere viden omkring skolernes praksis og behov forankres i professionshøjskolerne, da en sådan vidensmæssig akkumulering vil udgøre et strategisk aktiv i det videre arbejde med at udbygge og sikre IT-kompetenceudviklingen.

SKOLERNES BEGRUNDELSER FOR MANGLENDE MATCH MELLEM UDBUD OG EFTERSPØRGSEL?

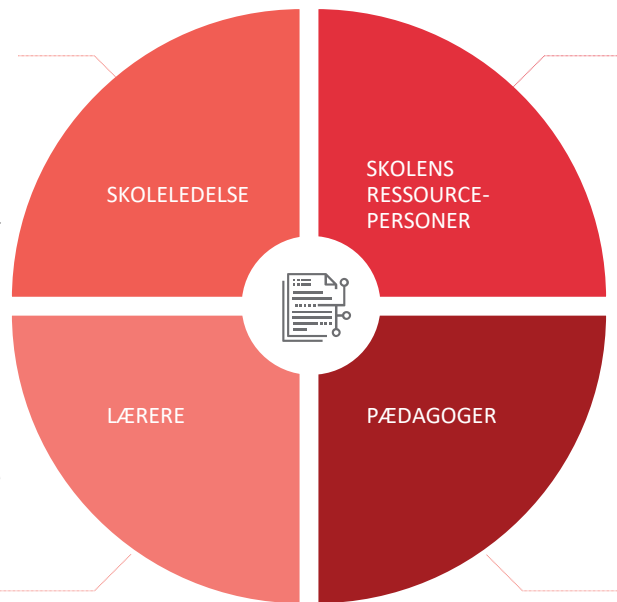
1. Mangel på skræddersyede forløb
2. Mangel på praksisforankring
3. Manglende tid

MÅLGRUPPER FOR IT-KOMPETENCEUDVIKLING

Selvom udbydere oplever en bevægelse henimod kompetenceudvikling af hele organisationen frem for individuel kompetenceudvikling, er det endnu ikke helt etableret på skolerne. Særligt skoleledelsen og pædagogerne er indtil videre en overset gruppe inden for it-kompetenceudvikling.

En forudsætning for et kapacitetsløft er en samtidig indsats på tværs af forvaltning, skoleledelse og pædagogisk personale. Udbydere, forvaltningsrepræsentanter, skoleledere og det pædagogiske personale er alle enige om, at skoleledelsernes viden, fokus og prioriteringer har afgørende betydning for, i hvor høj grad it anvendes i skolens undervisning. **Det anbefales** derfor, at skolernes ledelse opprioriteres som målgruppe for it-kompetenceudvikling.

Hovedparten af it-kompetenceudvikling har været henvendt til lærere. Det er dog en meget heterogen gruppe, både ift. deres kompetencer og motivation for it-didaktik. Det kræver således en tilrettelæggelse af kompetenceudvikling, der kan tage højde for dette. **Det anbefales** at styrke lærernes generelle teknologiforståelse og digitale handlingsrepertoire.

Skolens ressourcepersoner har typisk modtaget forskellige former for it-kompetenceudvikling, både fra eksterne udbydere og kommunale konsulenter. Ressourcepersoner spiller en afgørende rolle for it-kompetenceudviklingen på skolerne, idet de står for en stor del af skolernes interne kompetenceudvikling. De oplever frustrationer, idet en del af deres arbejde ofte er at udføre teknisk support i forhold til udstyr frem for at få deres it-didaktiske kompetencer i spil. **Det anbefales**, at skolerne arbejder målrettet på i højere grad at få ressourcepersonernes it-didaktiske kompetencer i spil, så disse udnyttes bedre til fordel for både dem og skolerne.

Pædagogerne kan efter folkeskolereformen varetage fundamentalt andre opgaver end tidligere og har dermed et øget behov for kompetencer inden for it-didaktik. Der har dog indtil videre været et meget begrænset fokus på målgruppen. **Det anbefales** derfor, at det fremtidige udbud i langt højere grad end i dag har pædagoger i målgruppen.

BRUG FOR ET MERE LANGSIGTET FOKUS

Skolernes prioriteringer i forhold til it-kompetenceudvikling er i høj grad styret af kortsigtede behov og krav. Der er dog et behov for en mere langsigtet strategi for et samlet kapacitetsløft. Her spiller skolernes ledelse en helt central rolle.

SAMLET KAPACITETSLØFT INDEN FOR IT-DIDAKTIK

Erfaringerne fra flere udviklingsstudier er, at skolerne har udbytte af et samlet kapacitetsløft inden for it-didaktik, der omfatter alle organisatoriske niveauer. Flere eksperter (fx Hasse og Levinsen) fremhæver også, at der skal være fokus på at opbygge kapacitet i organisationen ved at tænke udvikling af organisationen frem for individuel kompetenceudvikling, som i praksis kan være vanskelig at udbrede til resten af skolen.

Dette sker dog kun i begrænset omfang i dag. Når vi har interviewet skoleledere og pædagogisk personale er det tydeligt, at langt de fleste ikke fokuserer på organisatorisk forankring, men på hvordan den enkelte medarbejder kan forankre det lærte i sin egen undervisningspraksis.

Udbydere, forvaltningsrepræsentanter, skoleledere og det pædagogiske personale er alle enige om, at skoleledernes viden, fokus og prioriteringer har afgørende betydning for, i hvilken grad skolerne lykkes med at anvende it didaktisk. Skoleledelsen spiller en afgørende rolle i forhold til at have overblik over behovet for it-kompetenceudvikling og stille klare krav til det pædagogiske personales kompetenceniveau. Dette står dog i skarp kontrast til, at skolelederne ofte ikke ser sig selv som en vigtig målgruppe for it-kompetenceudvikling.

STRATEGI FOR KOMPETENCEUDVIKLING

Kortlægningen tyder på, at efterspørgslen efter it-kompetenceudvikling i høj grad påvirkes af centrale og kommunale reformer og krav. Skolerne prioriterer kompetenceudvikling i det, som ”brænder mest på”, hvilket for tiden bl.a. er nye digitale læremidler og læringsplatforme. Der er ingen tvivl om, at der fortsat er et stort behov for kompetenceudvikling inden for disse områder, men i den forbindelse er det vigtigt, at synet på it-kompetenceudvikling ikke bliver for instrumentel og kortsigtet.

Ifølge ekspertinterviewene og erfaringer fra flere udviklingsprojekter, er en vigtig forudsætning for succes med kompetenceudvikling inden for it-området formuleringen af en eksplicit strategi for it-kompetenceudvikling, der er tilpasset kommunens overordnede digitale strategi. Det er væsentligt igennem mere langsigtede målsætninger at skabe sammenhæng mellem de forskellige kompetenceudviklingsaktiviteter.

ANBEFALINGER

- For at opnå et samlet kapacitetsløft inden for it-didaktik, der omfatter alle organisatoriske niveauer, bør skolernes ledelse og pædagoger opprioriteres som målgruppe for it-kompetenceudvikling.
- Formulering af en eksplicit og langsigtet strategi for it-kompetenceudvikling, der er tilpasset kommunens overordnede digitale strategi.

MATCH I FORHOLD TIL KOMPETENCEUDVIKLINGENS FAGLIGE INDHOLD

Læringsplatforme og digitale læremidler fylder mest i it-kompetenceudviklingen netop nu. I tråd med eksperternes anbefalinger og ønskerne fra udbuds- og efterspørgselssiden burde der dog lægges mere vægt på sammenspillet mellem it og didaktik.

Nedenstående figur viser, hvilke typer af kompetenceudvikling, som skolerne især mener vil være relevant i de kommende år:

Landsdækkende survey blandt ledere på 568 folkeskoler, sep.-okt. 2016.

FOKUS PÅ DET DIGITALE HANDLINGSREPETOIRE: Eksperter, udbydere og en stor del af kommunernes og skolernes repræsentanter peger samstemmende på, at kompetenceudvikling med fokus på digital dannelse og generel teknologiforståelse, herunder forståelsen af it i en samfundsmæssig kontekst, både bør og vil fylde mere i det samlede udbud i fremtiden. Det handler dels om at kunne forberede eleverne på livet som borgere i et digitalt samfund og dels om at udvikle et digitalt handlingsrepertoire, som indbefatter forudsætninger for fx at vurdere, hvornår it er meningsfuldt og relevant, og hvornår man "bør slukke for computeren".

UDFORDRINGER MHT. DE GENERELLE TEKNISKE FÆRDIGHEDER: Meget tyder på, at gruppen af medarbejdere på skolerne, der ikke besidder de nødvendige basiskompetencer i forhold til it har været faldende over de seneste år. Men der er fortsat en gruppe af det pædagogiske personale, der har et behov for basale og instrumentelle it-færdigheder. Der mangler tilsyneladende kompetenceudvikling målrettet denne gruppe. Man kan derfor forestille sig, at kommuner eller eksterne udbydere udvikler "it-kørekortkurser version 2.0".

STIGENDE EFTERSPØRGSEL INDEN FOR NYE TEKNOLOGIER: Kompetenceudvikling i nye digitale fremstillingsteknologier og kodning i undervisningen, fx robotteknologi, 3D-printere, droner, virtual reality og andre nye teknologier er i dag forbeholdt relativt få medarbejdere, men efterspørgslen forventes at stige.

ANBEFALINGER:

- Kompetenceudvikling med fokus på digital dannelse og generel teknologiforståelse skal fylde mere i det samlede udbud.
- Der bør være et udbud vedrørende grundlæggende generelle tekniske færdigheder målrettet medarbejdere med behov for basale it-færdigheder.

VURDERING AF IT-DIDAKTIKKEN PÅ LÆRER- OG PÆDAGOGUDDANNELSERNE

Skolerne efterspørger stærke it-didaktiske kompetencer blandt nyuddannede lærere og pædagoger.

LÆRERUDDANNELSERNE

I 2012 blev der vedtaget en reform af læreruddannelsen, der blandt andet skal styrke lærernes kompetencer i forhold til at bruge it som pædagogisk redskab. Denne kortlægning kan ikke give et entydigt svar på, om dette mål er blevet indfriet. Dertil indgår der for få helt nyuddannede lærere i kortlægningens datamateriale, samtidig med at reformen af læreruddannelsen er foretaget, mens de pågældende medarbejdere var i gang med uddannelsen.

For skolerne er det afgørende, at læreruddannelserne leverer nyuddannede lærere med meget stærke it-didaktiske kompetencer. Samtidig spores en vis skuffelse over de nyuddannede læreres faktiske it-kompetencer. Enkelte interviewpersoner har oplevet, at de nyuddannede lærere mangler grundlæggende it-kompetencer. Dermed bekræfter kortlægningen konklusionerne i en undersøgelse fra DAMVAD om digitale kompetencer hos velfærdsuddannede², om at mange arbejdsgivere oplever, at de nyuddannede lærere har utilstrækkelig forståelse for, hvordan digitale læremidler kan understøtte læring og udvikling af børn og unge, og utilstrækkelige færdigheder til at anvende digitale læremidler til at udvikle børn og unge fagligt og bruge it som pædagogisk redskab.

Der er dog en forventning om, at ændringerne på læreruddannelsen på sigt vil slå igennem, så der er et højere niveau inden for it-didaktikken blandt nyuddannede lærere.

PÆDAGOGUDDANNELSERNE

For at pædagogerne kan varetage fagopdelt eller understøttende undervisning og opnå et effektivt samarbejde med lærerkolleger, stilles også stigende krav til denne medarbejdergruppes it-kompetencer.

En dimittendundersøgelse fra 2015 af pædagoguddannelsen på UCC viser, at pædagogerne i undersøgelsen gennemsnitligt vurderer deres kompetencer til at "anvende it-didaktik inden for det pædagogfaglige område" som det dårligste område blandt alle de kompetencer, de har tilegnet sig på uddannelsen. Kortlægningen kan ikke svare på, om dette billede gælder generelt for pædagoguddannelserne, men den tyder på, at der er behov for et stærkere fokus på pædagogernes it-didaktiske kompetencer.

ANBEFALINGER

- Udviklingen i it-didaktikniveauet på læreruddannelsen bør følges tæt de kommende år med henblik på at vurdere, hvorvidt målet om at styrke lærernes kompetencer i at bruge it som pædagogisk redskab nås.
- Det bør prioriteres at styrke nyuddannede pædagogers it-didaktiske kompetencer inden for det pædagogfaglige område.

² DAMVAD (2015), "Digitale kompetencer hos velfærdsuddannede"

KORT OM UNDERSØGELSENS METODE

DATAGRUNDLAG OG ANALYSEPROCES

- DATA:** Undersøgelsen bygger på kvantitative og kvalitative data for at afdække de tre hovedspor: 1) Hidtidige erfaringer, 2) Udbud af it-kompetenceudvikling og 3) Kommuner og skolers efterspørgsel. Tabellen til højre viser en oversigt over kilderne.
- KVALITATIVE ANALYSER:** Al kvalitativ materiale er blevet kodet i analyseprogrammet Nvivo med udgangspunkt i undersøgelsens typologisering samt under inddragelse af relevante fund i løbet af analyseprocessen. Den endelige slutkodeliste rummer 44 specificerede koder fordelt under otte overkoder.
- KVANTITATIVE ANALYSER:** Det kvantitative materiale er blevet analyseret ved hjælp af en kvantitativ indholdsanalyse (udbud).
- METODETRIANGULERING:** Det har været afgørende for analyseprocessen, at al tilgængelig viden og data er blevet anvendt til at besvare undersøgelsesspørgsmål. Derudover har indspil fra de forskellige datakilder og analysefaser spillet ind i næste analysefase.

KILDER	ANTAL INTERVIEW (INTERVIEWPERSONER)
Hidtidige erfaringer	
Dybdeinterview med eksperter	4 (4)
Desk research	20 rapporter/studier
Udbud af it-kompetenceudvikling	
Dybdeinterview med professionshøjskolerne	7 (23)
Dybdeinterview med andre udbydere	4 (6)
Kvantitativ indholdsanalyse af udbudsmateriale på udbyderes hjemmesider	139 hits medtaget i analysen
Kommuner og skolers efterspørgsel	
Dybdeinterview med forvaltningen	10 (14)
Dybdeinterview med skoleledere	12 (19)
Fokusgruppeinterview med pædagogisk personale	10 (51)
Landsdækkende skolesurvey	568 besvarelser (svarprocent: 52 %)

EPINION AARHUS

Hack Kampmanns Plads 1-3
8000 Aarhus C , Denmark
T: +45 87 30 95 00
E: aarhus@epinion.dk

www.epinionglobal.com

EPINION KØBENHAVN

Ryesgade 3F
2200 Copenhagen N, Denmark
T: +45 87 30 95 00
E: copenhagen@epinion.dk